

На сцені маку

Іван Малкович

(Оповідь о кількох з'явах)

З'ява перша: "Концерт"

Кинь яблуко через плече,
як у старій-старій легенді —
й театрик цих смішних трагедій
тебе концертом обпече.
Там, наче в прірву, ллються в гриф
музик і музиканток пальці...
Папір дірявлячи,
від фальші
втікають ноти з тої гри
і марять все, що якби їх
Бах з леденців творив — то, звісно,
під пальцями фальшивців різних
вони би танули, як сніг.
Та доки кучерявий Бах
з кондитером угоди креше —
високий альт надривно бреше —
і йде з концерту — у Держстрах.
...Лунає марш, в ніздрю трубі
влітає муха — й ти й не чуєш,
як маршируєш, маршируєш,
вже маршируєш по собі.

З'ява друга: "Розп'яття"

Ловити рибку, грати в скрипку,
шукати литку і спожитку,
вдавати, начебто не видно,
як все натягнуто, мов нитка.
Як напливає мак чоренний,
мов кругла сцена — отворений,
де в глибині якийсь бідака
розп'ятий на зерні маку,

як біля нього пресвятково
оркестрик грає шарварковий,
як, іржавіючи у тілі,
цвях має соло в тім клавірі...
Але нічого ти не бачиш,
ти відвертаєшся, тим паче,
що шпарить скрипка, рибка скаче
і серце в грудях
кудкудаче.

З'ява третя: "Каприччіо із слимаком"

Як слимакові живеться? бо ось в оркестрову яму
не задуває вітер,
сніг не мете й плата якраз незавелика.
Ставлять тобі, скажімо, в мільйонний раз Глінку —
отож акуратно сиди собі — і цигикай.
Ще й прізвисько маєш гонорове: митець; то вже добре;
а слимак у панцері —
той, бідолаха, має вічно якийсь гоп зі смиком:
може наступити на нього кінь
а чи пара в самозабутнім шпацері,
а ось ти акуратно сиди собі — і цигикай.
Слимак у панцері. Слимачок. Равлик.
Молоденький маестро. Він всіх чарує одразу.
Ні, ні,— його не їдять: не всім смакує ця страва,—
а тільки на воду кидають, і тоді він вилазить
до теплих натруджених рук, тобто, як мовиться,
ближче до життя.

З'ява четверта: "Шершенний вірус"

Цей мак для себе відсудили
дванадцять шершнів. Справа темна.
Та десь там в когось крововилив,—
і ось тепер у маці — сцена.
Оскільки дух жильців не вичах,
то інколи шершеннин вірус
вповзає в публіку — і лиця
вбираються у лютий вираз.

Тож прима в них — змія, що з примхи
ночує в короля у вусі,
і цвіркуні, печальні принци,
їй "Марсельезу" грати мусять.
Актори — в драних покривалах,—
якась приключка в них. Всі шепчуть:
— Офелію вода забрала,
а Гамлет — поки режисер ще.
Та точна лиш одна новина:
якщо
тут
нудно глядачеві —
він випадає, як зернина,
прямісько в дзьобик горобцеві.

З'ява п'ята: "Репліка режисера"

— Ох, покину,
покину я колись цей театр,
марлі всякої накуплю —
і буду шити сарафани.
Нехай же просвічується крізь них
вся наша тілесна гарність,
хай буде видко, як замість сердець —
шлуночки тріпочуть...
Ох, скажу я вам,
колеться голка ця клята,
ох, тяжко нитка засилається,
але шити мушу,
ой мушу.

З'ява шоста: "Діалог двох невідомих"

Крик:
Господи, я голий, як часник;
був ще вчора краплею вологи:
нині ж мій заляканий язик
прирекли казати щось вагоме.
І нікому те не в голові —
може, я салату із капусти

хочу тільки?..

Слава златоуста
не пролазить в мій маленький двір.
Відлуння:
Наш язык — не брат душі.

Ти знай:
дух твій чистий, гордий...
а як пусто
стане в ньому — ось тоді, вважай,
будеш мати славу і капусту.

З'ява сьома: "Інтермедія з князем Ігорем"

Ігор, витязь той слов'янський,
зараз рушить до походу;
Ярославна проводить
і наказує по ходу:
щоб тримався він статечно,
говорив поменш...
пізніше
вдячний двору сивий віршник
все, що треба, там допише.
Щоб не трявся, адже, врешті,
сам господь йому—недаром!—
(мов підігруючи в драмі)
сонце затінив сандалом...
Зразу конкурс огласили:
хто ловкіш це все проверне,—
і русини, скурві сИни,
тут як тут — аж свищуть пера.
Юродивий лиш ридає:
раз — легенько, раз — надривно:
— Князь іде по славу в "Слові",
а до чого тут дружина?
Але князь — несхитний. Дзуськи!
— Цить! — обірванці й поети!
...вже дружині земля руська
над шоломами на метр.

З'ява восьма: "Гербарійний Геракл"

Не хочу в мотилі себе я впізнавати,
що б'юся і я в вікно — це надто очевидно:
гербарійний Геракл...
Ох, зовсім незавидне
горіховою шаблею махати.
В шабельці — листя шелестить на вітрі:
просушується, пахне, опадає
на дно шабельки і заповідає
з оружжів наших поробити мітли —
й не бить себе у груди—скло розіб'єм,
а вже тоді — й листком не залатати,
хіба лише сидіти в кріслі срібнім
й мітлою поза вухом лоскотати...

З'ява дев'ята: "Фінал"

На ніжці маку, у колінці,
влаштовано суфлерську будку:
підказуючи всім по слівцю,
я там сиджу, мов незабудка.
Я ніби зітканий зі слуху,
загострений, як в ніч урочу,
коли із жахом ждеш, що поруч
хтось захропить тобі під вухом.
...Тим часом сцену цю надземну
колише вітер, а мак гґудить
себе за те, що замість зерен
у голові блукають люди.
Враз тне його якийсь флегматик,
до губ, як флейточку, вкладає:
суфлер із тріском вилітає —
і розпадається театрик.

Постскриптум

А що? — як раптом над рікою
до тебе скрипка прилетить,

але, не впізнана рукою,
вона зіщулиться—і вмить
у ній прорветься дека нижня,
протерта сотнями ключиць,
і звідти — шугонуть
наскрізні
потоки макових зерниць;
і не затулиш вже довіку,
коли збагнеш, що в світі цім
ти все життя тримав не скрипку,
а мак дірявий у руці.